

Miksi julkaista muutoin kuin englanniksi?

Terran toimituksen pyyntö kirjoittaa puheenvuoro tiedejulkaisemisen kielipolitiikasta tarjosi syyn pohdiskella tutkimustyön perimmäistä tarkoitusta ja vaikuttavuutta. Aihe on tärkeä, sillä nykyajan tiedekenttää hallitsee kiinnostus tutkimuksen mitattaviin vaikutuksiin, ”impakteihin”. Käytössä on erilaisia indikaattoreita, joista monet perustuvat angloamerikkalaiseen tiedekulttuuriin: missä (ISI-)

sarjoissa julkaistaan, kuinka paljon julkaisuihin viitataan, kuka viittaa kenenkin töihin, ja niin edelleen.

On tuossa järkeäkin. Koska tieteen yhteisin kieli on englanti, tutkimukset kannattaa julkaista englanniksi, jotta muutkin pääsisivät niistä perille. Laajalevikkisissä sarjoissa englanniksi julkaistavat tutkimusartikkelit löytävät tiensä alan kolle-

goiden lukulistoilta ja vaikuttavat tieteen kehitykseen.

Toisaalta on nähtävissä merkkejä siitä, että kaupallisin perustein toimivat indeksoijat alkavat ohjailta tieteenteon rakenteita ja kehitystä. Se voi olla ongelmallista, jos tieteen vapaus ja itseohjautuvuus samalla heikkenevät. Suomalaista tieteenalaluokitusta muutettiin vuonna 2010, koska se sopi huonosti Thomson Reuters -yrityksen julkaisu- ja viitetietokantojen luokituksiin. Oli selvää, kumman piti joustaa. Indeksoivan yritysten listojen ulkopuolelle jäävät julkaisuympäristöt näyttävät tutkimusvertailuissa arvottomilta.

Pelkästään englanniksi kirjoittamalla ei myöskään voi saavuttaa kaikkea sitä, mikä on tieteessä merkityksellistä – ei edes puhtaan akateemisessa mielessä. Joskus mittarit voivat näyttää vaaka- viivaa juuri sellaisen asian kohdalla, jonka tutkija itse kokee tärkeimmäksi.

Tieteentekijän työssä ehkä tärkeintä on kyky ajatella itsenäisesti. Tutkijan tulee osata havainnoida ja päätellä, mutta myös arvottaa. Niinpä hän voi valita julkaisukielekseen englannin sijasta suomen, suahilin tai saamen, jos niin hyväksi näkee. Kielivalintaa voi perustella sillä, että tuloksilla on merkitystä lähinnä tietyllä kielialueella. Tai sillä, että tutkimusalan oleellisiin tieteelliseen keskustelu käydään jollakin muulla kielellä kuin englanniksi. Tutkija voi myös pitää kielellistä monimuotoisuutta arvona itsessään, ja sen tähden suosia vaihtoehtoisia kieliä omilla valinnoillaan.

Koen yhdeksi tärkeimmäksi työkseni vuonna 1986 ilmestyneen Perun Amazonian ympäristöolosuhteita käsittelevän kirjan, jota olin toimittamassa. Teos karttoineen esittelee läntisen Amazonian luonnondynamiikkaa toisesta näkökulmasta kuin mikään aiemmin julkaistu teos. Painotyö kustannettiin erillisrahoituksella, siksi kirja voitiin jaella laajalti Perussa ja muuallakin latinalaisessa Amerikassa. Näin se löysi lukijoita aikana, jolloin esimerkiksi internetin tietovarantoja ei vielä ollut olemassa. Vaikka kirjassa käytetty espanjankieli oli tuskallisen huonoa, teos tarjosi monille lukijoilleen ensimmäisen yhteyden ajanmukaisimpaan tutkimustietoon. Teos innosti monia perulaisia tutkijoita ja opiskelijoita tulkitsemaan sademetsäalueita uudella tavalla. Siitä kuulee vieläkin monien polkujen kautta.

Todennäköisesti useat muutkin varttuneet tutkijat voivat mainita omalta uraltaan tärkeiksi mieltämiään tieteellisen vaikuttavuuden kokemuksia, joita tietokantojen indeksoinnit eivät löydä.

Tässä kohdin onkin syytä muistaa, että yhteiskunnalla on syy kannatella vapaiden tutkijoiden ammattiryhmää. Omilla ehdoillaan toimiva tieteellinen yhteisö on eräänlainen yhteiskunnallinen

riski-investointi, jonka odotetaan tuottavan suoria tai epäsuoria hyötyjä. Soveltavan tutkimuksen osalta hyötynäkökulma on ilmeinen, mutta perustutkimukseenkin liitetään vahva yhteiskunnallisen hyödynsaannin toive.

Sanotun perusteella tutkija voi kokea positiiviseksi velvollisuudekseen julkaista juuri sellaisella kielellä, joka kommunikoi tietoa tarvitsevan kohdeyleisönsä kanssa. Näin toimien julkaisuympäristö ja -muoto eivät etäänny liian kausu tutkimuskohteestaan. Jos tutkimus esimerkiksi käsittelee harvinaisen kasvin hoitovaihtoehtoja tai lähion sosiaalista tilaa, sen tuloksia voidaan tarvita muualla kuin maksullisessa vieraskielisessä julkaisusarjassa ulkomailta. Päätäjät eivät välttämättä ottaisi vaikeasti saatavaa ja työläästi ymmärrettävää tutkimusartikkelia edes huomioon. Samasta syystä sektoritutkimuslaitosten – sellaisten kuin Suomen ympäristökeskuksen, Metsätutkimuslaitoksen tai Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen – on edelleenkin tärkeää julkaista tuloksiaan myös kotimaisilla kielillä.

Käytännössä monet tutkijat päätyvät toimimaan yhtä aikaa eri julkaisurintamilla, eikä ongelmia välttämättä ole. Maantieteessä on luontevaa tarkastella tutkimuksen merkitystä niin tieteen kuin yhteiskunnankin näkökulmasta, ja usein se toteutuu julkaisemalla tuloksia eri kielillä ja eri tyyllilajeja käyttäen. Tällaista tiedekulttuuria kansallaisena osaa arvostaa. Silti on myös sellaisia tutkijoita, joille kielirajojen ylittäminen on vaikeaa ja siitä voi aiheutua ongelmia.

Jos tutkija julkaisee vain suomeksi, hän on vaarassa ajaa itsensä tieteenalansa marginaaliin. Aika ajoin näkee suomenkielisiä teoksia, esimerkiksi väitöskirjoja, joiden laatu on kansainvälistä tasoa ja joiden tulokset voisivat kiinnostaa alan tutkijoita muuallakin. Tällaisten töiden tulokset menevät osittain hukkaan, jos ne jäävät kielimottiin ja jos niiden lukijakunta rajoittuu kymmeneen.

Toisena ääripäänä on oman äidinkielen hyljeksintä. Sitä voi harmitella jo kielellisen rikkauden lähtökohdasta, mutta pohdin myös tutkijantaitojen kehittymistä. On aivan toista kirjoittaa omalla äidinkielellä vieraan kielen sijasta. Etenkin tutkijanuran alussa on tärkeintä keskittyä menetelmiin sekä ajatuksen ja ilmauksen loogiseen jäsentelyyn. Vieraalla kielellä toiminen voi häiritä huomion keskittämistä juuri niihin. Tästäkin syystä suhtaudun kriittisesti esimerkiksi siihen, että suomalaisten opiskelijoiden toivotaan kirjoittavan gradujaan enenevästi englanniksi. Samasta syystä kannustan nuoria tutkijoita julkaisemaan *Terrassa*.

RISTO KALLIOLA

*Maantieteen ja geologian laitos,
Turun yliopisto*